

Sūrat ur-Rūm ***(The Romans, The Byzantines)***

سورة الروم

Súrah – 30

No of Ayat – 60

English Translation : *Ali Quli Qara'i*

Urdu Translation : *Allamma Zeeshan Haider Jawadi*

Hindi Translation : *Farrukh Khan & Ahmed*

For any errors / comments please write to: rehanL@hotmail.com

Kindly recite Sūratul-Fātiḥah for Marhumeen of all those who have worked towards making this small work possible.

This is a ‘Meccan’ sūrah.

The surah that mentions the defeat of THE BYZANTINES and the divine promise of their forthcoming victory in several years—and in prophesying this, implying martial triumph for the Muslims over their idolatrous adversaries at the same time. The surah is occasioned by the celebration of the idol-worshipping opponents of the prophet at the news of the Byzantine defeat by the Persians, for they drew an analogy between themselves and the fire-worshipping Persians as defenders of polytheism in opposition to the monotheism of the Muslims and Byzantine Christians. It derives its name from verse 2 which mentions “Byzantium” (al-Rūm). The surah opens with a reference to the defeat of the Byzantines at the hands of the Persians (613–14 CE) in Syria, and the subsequent victory of the Byzantines in 624 CE.

The surah urges people to reflect on the creation of themselves, the heavens and earth, and all God's wonders. God's power to give life to a barren land is repeated as an indication both of His ability to raise the dead and of His mercy to mankind.

The disbelievers are warned to believe before it is too late; the Prophet is urged to persevere and to ignore the taunts of the disbelievers.

The Holy Prophet (s.a.w.) said that the reward for reciting this surah is equal to ten times the number of angels between the heavens and the earth who praise Allah (s.w.t.) constantly. It is not advisable to keep this surah as a talisman (written) in the house.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

**O' Allāh send Your blessings on Muhammad
and the family of Muhammad.**

اے اللہ! رحمت فرما محمد و آل (ع) محمد پر

ऐ अल्लाह मुहम्मद और आले मुहम्मद पर अपनी सलामती रख

O' Allāh send Your blessings on Muhammad and the family of Muhammad

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**In the Name of Allāh,
the All-beneficent, the All-merciful.**

عظیم اور دائمی رحمتوں والے خدا کے نام سے

अल्लाह के नाम से जो बड़ा कृपालु और अत्यन्त दयावान हैं।

bi-smi llāhi r-raḥmāni r-raḥīmi

آلِم

Alif, Lām, Mīm.

آلِم

अलिफ़. लाम. मीम.

'-l-m ('alif lām mīm)

غُلِبَتِ الرُّومُ ﴿٢﴾

Byzantium has been vanquished

روم والے مغلوب ہو گئے

رومی نیکٹو رتی क्षेत्र में पराभूत हो गए हैं।

gūlibati r-rūmu

فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِّنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ

**in a nearby territory, but following their defeat they will
be victors**

قریب ترین علاقہ میں لیکن یہ مغلوب ہوجانے کے بعد عنقریب پھر غالب ہوجائیں گے

और वे अपने पराभव के पश्चात शीघ्र ही कुछ वर्षों में प्रभावी हो जाएँगे।

fī 'adnā l-'arḍi wa-hum min ba'di ġalabihim sa-yaġlibūna

فِي بضعِ سِنِينَ قَلَّ لِيهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدِ ج
 وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ ﴿٤﴾

in a few years. All command belongs to Allah, before and after, and on that day the faithful will rejoice

چند سال کے اندر، اللہ ہی کے لئے اول و آخر ہر زمانہ کا اختیار ہے اور اسی دن صاحبانِ ایمان خوشی منائیں گے

हुकम तो अल्लाह ही का है पहले भी और उसके बाद भी। और उस दिन ईमानवाले अल्लाह की सहायता से प्रसन्न होंगे।

fī biḍ'ī sinīna li-llāhi l-'amru min qablu wa-min ba'du wa-yawma 'idin yafraḥu l-mu'minūna

بِنَصْرِ اللَّهِ ج يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ ۖ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

at Allah's help. He helps whomever He wishes, and He is the All-mighty, the All-merciful.

اللّٰهُكَ نَصْرَتِ وَ اَمَدَادِ كَيْ سَهَارِي كِه وَهْ جَسْ كِي اَمَدَادِ چَاهْتَا پَي كَر دِيْتَا پَي اَوْر وَهْ صَاحِبِ هَعَزَّتِ بِيهِي
پَي اَوْر مِهْرَبَانِ بِيهِي پَي

वह जिसकी चाहता है, सहायता करता है। वह अत्यन्त प्रभुत्वशाली, दयावान है

bi-naşri llāhi yanşuru man yaşā' u wa-huwa l-'azīzu r-raḥīmu

وَعَدَ اللَّهُ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا
يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾

[This is] a promise of Allah: Allah does not break His promise, but most people do not know.

یہ اللہ کا وعدہ ہے اور اللہ اپنے وعدہ کے خلاف نہیں کرتا ہے مگر لوگوں کی اکثریت اس حقیقت سے بھی بے خبر ہے

یہ اللہ کا وعدہ ہے! اللہ اپنے وعدے کا خلاف نہیں کرتا۔ لیکن زیادہ تر لوگ اس حقیقت سے بے خبر ہیں

wa 'da llāhi lā yuḥlifu llāhu wa 'dahū wa-lākinna 'akṭara n-nāsi lā ya 'lamūna

يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ
هُم غَافِلُونَ ﴿٧﴾

They know just an outward aspect of the life of the world, but they are oblivious of the Hereafter.

یہ لوگ صرف زندگانی دنیا کے ظاہر کو جانتے ہیں اور آخرت کی طرف سے بالکل غافل ہیں

वे सांसारिक जीवन के केवल वाह्य रूप को जानते हैं। किन्तु आखिरत की ओर से वे बिलकुल असावधान हैं

ya 'lamūna ḡāhiran mina l-ḡayāti d-dunyā wa-hum 'ani l-'āḡirati hum ḡāfilūna

أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضَ

Have they not reflected in their own souls? Allah did not create the heavens and the earth

کیا ان لوگوں نے اپنے اندر فکر نہیں کی ہے کہ خدا نے آسمان و زمین

کے لیے اپنے آپ میں سوچ-विचार نہیں کیا؟ اللہ نے آکاشوں اور دھرتی کو

'a-wa-lam yatafakkarū fī 'anfusihiṁ mā ḥalaqa llāhu s-samāwāti wa-l-'arḍa

وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى ^{قلے} وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ
النَّاسِ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ﴿٨﴾

and whatever is between them except with reason and for a specified term. Indeed many of the people disbelieve in the encounter with their Lord.

اور اس کے درمیان کی تمام مخلوقات کو برحق ہی پیدا کیا ہے اور ایک معین مدت کے ساتھ لیکن لوگوں کی اکثریت اپنے پروردگار کی ملاقات سے انکار کرنے والی ہے

और जो कुछ उनके बीच है सत्य के साथ और एक नियत अवधि ही के लिए पैदा किया है। किन्तु बहुत-से लोग अपने प्रभु के मिलन का इनकार करते हैं

*wa-mā baynahumā 'illā bi-l-ḥaqqi wa-'ağalin musamman wa-'inna kaṭīran mina
n-nāsi bi-liqā' i rabbihim la-kāfirūna*

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
 الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا
 الْأَرْضَ

Have they not traveled in the land so that they may observe how was the fate of those who were before them? They were more powerful than them, and they plowed the earth

اور کیا ان لوگوں نے زمین میں سیر نہیں کی ہے کہ دیکھتے کہ ان سے پہلے والوں کا کیا انجام ہوا ہے جو طاقت میں ان سے زیادہ مضبوط تھے اور انہوں نے زراعت کر کے زمین کو

क्या वे धरती में चले-फिरे नहीं कि देखते कि उन लोगों का कैसा परिणाम हुआ जो उनसे पहले थे? वे शक्ति में उनसे अधिक बलवान थे और उन्होंने धरती को उपजाया

'a-wa-lam yasīrū fī l-'arḍi fa-yanẓurū kayfa kāna 'āqibatu llaḍīna min qablihim
 kānū 'ašadda minhum quwwatan wa-'aṭārū l-'arḍa

وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ
 بِالْبَيِّنَاتِ ^{صَلِّ} فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا
 أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾

and developed it more than they have developed it.
 Their apostles brought them manifest proofs. So it
 was not Allah who wronged them, but it was they
 who used to wrong themselves.

ان سے زیادہ آباد کر لیا تھا اور ان کے پاس ہمارے نمائندے زیادہ کھلی ہوئی نشانیاں بھی لے کر آئے
 تھے یقیناً خدا اپنے بندوں پر ظلم نہیں کرتا ہے بلکہ یہ لوگ خود ہی اپنے اوپر ظلم کرتے ہیں

और उससे कहीं अधिक उसे आबाद किया जितना उन्होंने आबाद किया था। और उनके पास
 उनके रसूल प्रत्यक्ष प्रमाण लेकर आए। फिर अल्लाह ऐसा न था कि उनपर जुल्म करता।
 किन्तु वे स्वयं ही अपने आप पर जुल्म करते थे

wa-'amarūhā 'akṭara mimmā 'amarūhā wa-ğā'athum rusuluhum bi-l-bayyināti
 fa-mā kāna llāhu li-yaẓlimahum wa-lākin kānū 'anfusahum yaẓlimūna

ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ الَّذِينَ أَسَاءُوا السُّوْأَىٰ أَنْ كَذَّبُوا
بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١٠﴾

Then the fate of those who committed misdeeds was that they denied the signs of Allah and they used to deride them.

اس کے بعد برائی کرنے والوں کا انجام برا ہوا کہ انہوں نے خدا کی نشانیوں کو جھٹلادیا اور برابر ان کا مذاق اڑاتے رہے

فیر جین لوگوں نے بورا کیا تا انکا परिణام بورا हुआ، क्योंकि उन्होंने अल्लाह की आयतों को झुठलाया और उनका उपहास करते रहे

tumma kāna 'āqibata lladīna 'asā' ū s-sū'ā 'an kaḍḍabū bi-'āyāti llāhi wa-kānū bihā yastahzi' ūna

اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

**Allah originates the creation, then He will bring it back,
then you will be brought back to Him.**

اللّٰهُ ہی تخلیق کی ابتداء کرتا ہے اور پھر پلٹا بھی دیتا ہے اور پھر تم سب اسی کی بارگاہ میں واپس لے
جائے جاؤ گے

अल्लाह की सृष्टि का आरम्भ करता है। फिर वही उसकी पुनरावृत्ति करता है। फिर उसी की
ओर तुम पलटोगे

allāhu yabda 'u l-ḥalqa ṭumma yu 'īduhū ṭumma 'ilayhi turġa 'ūna

﴿ ۱۲ ﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ

And when the Hour sets in, the guilty will despair.

اور جس دن قیامت قائم کی جائے گی اس دن سارے مجرمین مایوس ہو جائیں گے

जिस दिन वह घड़ी आ खड़ी होगी, उस दिन अपराधी एकदम निराश होकर रह जाएँगे

wa-yawma taqūmu s-sā'atu yublisu l-muğrimūna

وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ مِّنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعَاءُ وَكَانُوا
بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ ﴿١٣﴾

None of those whom they ascribed as partners [to Allah] will intercede for them, and they will disavow their partners.

اور ان کے شرکاء میں کوئی سفارش کرنے والا نہ ہوگا اور یہ خود بھی اپنے شرکاء کا انکار کرنے والے ہوں گے

उनके ठहराए हुए साझीदारों में से कोई उनका सिफारिश करनेवाला न होगा और वे स्वयं भी अपने साझीदारों का इनकार करेंगे

wa-lam yakun lahum min šurakā'ihim šufa'ā'u wa-kānū bi-šurakā'ihim kāfirīna

﴿ ١٤ ﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُومِئِدِ يَتَفَرَّقُونَ ﴿ ١٤ ﴾

The day the Hour sets in, they will be divided on that day:

اور جس دن قیامت قائم ہوگی سب لوگ آپس میں گروہوں میں تقسیم ہوجائیں گے

और जिस दिन वह घड़ी आ खड़ी होगी, उस दिन वे सब अलग-अलग हो जाएँगे

wa-yawma taqūmu s-sā'atu yawma 'idin yatafarraqūna

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ
يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾

**As for those who have faith and do righteous deeds,
they shall be in a garden, rejoicing.**

پس جو ایمان والے اور نیک عمل والے ہوں گے وہ باگ جنّت میں نہال اور خوشحال ہوں گے

अतः जो लोग ईमान लाए और उन्होंने अच्छे कर्म किए, वे एक बाग में प्रसन्नतापूर्वक रखे जाएँगे

fa-'ammā lladīna 'āmanū wa-'amilū ṣ-ṣāliḥāti fa-hum fī rawḍatin yuḥbarūna

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ
فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحَضَّرُونَ ﴿١٦﴾

But as for those who were faithless and denied Our signs and the encounter of the Hereafter, they will be brought to the punishment.

اور جن لوگوں نے کفر اختیار کیا اور ہماری آیات اور روز آخرت کی ملاقات کی تکذیب کی وہ عذاب میں ضرور گرفتار کئے جائیں گے

किन्तु जिन लोगों ने इनकार किया और हमारी आयतों और आखिरत की मुलाक़ात को झुठलाया, वे लाकर यातनाग्रस्त किए जाएँगे

wa- 'ammā llaḍīna kafarū wa-kadḍabū bi- 'āyātinā wa-liqā 'i l- 'āḥirati fa- 'ulā 'ika fī l- 'aḍābi muḥḍarūna

فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ

﴿ ۱۷ ﴾

So glorify Allah when you enter evening and when you rise at dawn.

لہذا تم لوگ تسبیح پروردگار کرو اس وقت جب شام کرتے ہو اور جب صبح کرتے ہو

अतः अब अल्लाह की तसबीह करो, जबकि तुम शाम करो और जब सुबह करो।

fa-subḥāna llāhi ḥīna tumsūna wa-ḥīna tuṣbiḥūna

وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ
تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾

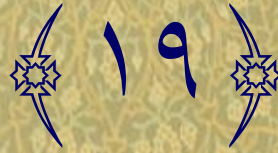
**To Him belongs all praise in the heavens and the earth,
at nightfall and when you enter noontime.**

اور زمین و آسمان میں ساری حمد اسی کے لئے ہے اور عصر کے ہنگام اور جب دوپہر کرتے ہو

- اور اسی کے لیے پرشاستا ہے آکاشوں اور دھرتی میں - اور پلھلے پھر اور جب تومپر
دوپھر ہو

wa-lahu l-ḥamdu fī s-samāwāti wa-l-'arḍi wa-'aṣiyyan wa-ḥīna tuẓhirūna

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ
وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ

He brings forth the living from the dead, and brings forth the dead from the living, and revives the earth after its death. Likewise you [too] shall be raised [from the dead].

وہ خدا زندہ کو مفلدہ سے اور مفلدہ کو زندہ سے نکالتا ہے اور زمین کو مردہ ہوجانے کے بعد پھر زندہ کرتا ہے اور اسی طرح ایک دن تمہیں بھی نکالا جائے گا

وہ جیویت کو مৃত سے نکالتا ہے اور مृत کو جیویت سے، اور دھرتی کو उसकी मृत्यु के पश्चात जीवन प्रदान करता है। इसी प्रकार तुम भी निकाले जाओगे

*yuḥriġu l-ḥayya mina l-mayyiti wa-yuḥriġu l-mayyita mina l-ḥayyi wa-yuḥyi l-
'arḍa ba'da mawtihā wa-ka-dālika tuḥraġūna*

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ
تَنْتَشِرُونَ ﴿٢٠﴾

Of His signs is that He created you from dust, then,
behold, you are humans scattering [all over]!

اور اس کی نشانیوں میں سے ایک یہ بھی ہے کہ اس نے تمہیں خاک سے پیدا کیا ہے اور اس کے بعد تم
بشر کی شکل میں پھیل گئے ہو

और यह उसकी निशानियों में से है कि उसने तुम्हें मिट्टी से पैदा किया। फिर क्या देखते हैं
कि तुम मानव हो, फैलते जा रहे हो

*wa-min 'āyātihī 'an ḥalaqakum min turābin ṭumma 'idā 'antum bašarun
tantaširūna*

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا
لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً

And of His signs is that He created for you mates from your own selves that you may take comfort in them, and He ordained affection and mercy between you.

اور اس کی نشانیوں میں سے یہ بھی ہے کہ اس نے تمہارا جوڑا تم ہی میں سے پیدا کیا ہے تاکہ تمہیں اس سے سکون حاصل ہو اور پھر تمہارے درمیان محبت اور رحمت قرار دی ہے

और यह भी उसकी निशानियों में से है कि उसने तुम्हारी ही सहजाति से तुम्हारे लिए जोड़े पैदा किए, ताकि तुम उसके पास शान्ति प्राप्त करो। और उसने तुम्हारे बीच प्रेम और दयालुता पैदा की।

*wa-min 'āyātihī 'an ḥalaqa lakum min 'anfusikum 'azwāḡan li-taskunū 'ilayhā
wa-ḡa'ala baynakum mawaddatan wa-raḥmatan*

﴿ ۲۱ ﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

There are indeed signs in that for a people who reflect.

کہ اس میں صاحبانِ فکر کے لئے بہت سی نشانیاں پائی جاتی ہیں

और निश्चय ही इसमें बहुत-सी निशानियाँ है उन लोगों के लिए जो सोच-विचार करते हैं

'inna fī dālika la- 'āyātin li-qawmin yatafakkarūna

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ
الْسِّنَتِكُمْ وَالْوَانِكُمْ^ج إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ

Among His signs is the creation of the heavens and the earth, and the difference of your languages and colours. There are indeed signs in that for those who know.

اور اس کی نشانیوں میں سے آسمان و زمین کی خلقت اور تمہاری زبانوں اور تمہارے رنگوں کا اختلاف بھی ہے کہ اس میں صاحبانِ علم کے لئے بہت سی نشانیاں پائی جاتی ہیں

और उसकी निशानियों में से आकाशों और धरती का सृजन और तुम्हारी भाषाओं और तुम्हारे रंगों की विविधता भी है। निस्संदेह इसमें जानवानों के लिए बहुत-सी निशानियाँ हैं

*wa-min 'āyātihī ḥalqu s-samāwāti wa-l-'arḍi wa-ḥtilāfu 'alsinatikum wa-
'alwānikum 'inna fī dālika la-'āyātin li-l-'ālimīna*

وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِّنْ فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾

And of His signs is your sleep by night and day, and your pursuit of His grace. There are indeed signs in that for a people who listen.

اور اس کی نشانیوں میں سے یہ بھی ہے کہ تم رات اور دن کو آرام کرتے ہو اور پھر فضل خدا کو تلاش کرتے ہو کہ اس میں بھی سننے والی قوم کے لئے بہت سی نشانیاں پائی جاتی ہیں

और उसकी निशानियों में से तुम्हारा रात और दिन का सोना और तुम्हारा उसके अनुग्रह की तलाश करना भी है। निश्चय ही इसमें निशानियाँ हैं उन लोगों के लिए जो सुनते हैं

*wa-min 'āyātihī manāmukum bi-l-layli wa-n-nahāri wa-btiḡā'ukum min faḍlihī
'inna fī dālika la-'āyātin li-qawmin yasma'ūna*

وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنزِلُ مِنَ
السَّمَاءِ مَاءً فَيُحْيِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ

And of His signs is that He shows you the lightning,
arousing fear and hope, and He sends down water
from the sky, and with it revives the earth after its
death.

اور اس کی نشانیوں میں سے یہ بھی ہے کہ وہ بجلی کو خوف اور امید کا مرکز بنا کر دکھلاتا ہے اور
آسمان سے پانی برساتا ہے پھر اس کے ذریعہ مردہ زمین کو زندہ بناتا ہے

और उसकी निशानियों में से यह भी है कि वह तुम्हें बिजली की चमक भय और आशा
उत्पन्न करने के लिए दिखाता है। और वह आकाश से पानी बरसाता है। फिर उसके द्वारा
धरती को उसके निर्जीव हो जाने के पश्चात् जीवन प्रदान करता है।

*wa-min 'āyātihī yurīkumu l-barqa ḥawfan wa-ṭama'an wa-yunazzilu mina s-
samā'i mā'an fa-yuḥyī bihi l-'arḍa ba'da mawtihā*

﴿ ۲۴ ﴾ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

There are indeed signs in that for a people who apply reason.

بیشک اس میں بھی اس قوم کے لئے بہت سی نشانیاں ہیں جو عقل رکھنے والی ہے

निस्संदेह इसमें बहुत-सी निशानियाँ है उन लोगों के लिए जो बुद्धि से काम लेते हैं

'inna fī dālika la-'āyātin li-qawmin ya 'qilūna

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا
دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ

And of His signs is that the sky and the earth stand by His command, and then, when He calls you forth from the earth, behold, you will come forth.

اور اس کی نشانیوں میں سے یہ بھی ہے کہ آسمان و زمین اسی کے حکم سے قائم ہیں اور اس کے بعد وہ جب تم سب کو طلب کرے گا تو سب زمین سے یکبارگی برآمد ہو جائیں گے

اور उसकी निशानियों में से यह भी है कि आकाश और धरती उसके आदेश से कायम है। फिर जब वह तुम्हें एक बार पुकारकर धरती में से बुलाएगा, तो क्या देखेंगे कि सहसा तुम निकल पड़े

wa-min 'āyātihī 'an taqūma s-samā'u wa-l-'arḍu bi-'amrihī ṭumma 'idā da 'ākum da 'watan mina l-'arḍi 'idā 'antum taḥruḡūna

وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ

﴿ ۲۶ ﴾

To Him belongs whoever is in the heavens and the earth. All are obedient to Him.

آسمان و زمین میں جو کچھ بھی ہے سب اسی کی ملکیت ہے اور سب اسی کے تابع فرمان ہیں

आकाशों और धरती में जो कोई भी उसी का है। प्रत्येक उसी के निष्ठावान आज्ञाकारी है

wa-lahū man fī s-samāwāti wa-l-'arḍi kullun lahū qānitūna

وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ ج
 وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ج وَهُوَ
 الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾

It is He who originates the creation, and then He will bring it back —and that is more simple for Him. His is the loftiest description in the heavens and the earth. And He is the All-mighty, the All-wise.

اور وہی وہ ہے جو خلقت کی ابتداء کرتا ہے اور پھر دوبارہ بھی پیدا کرے گا اور یہ کام اس کے لئے بے حد آسان ہے اور اسی کے لئے آسمان اور زمین میں سب سے بہترین مثال ہے اور وہی سب پر غالب آنے والا اور صاحب حکمت ہے

वही है जो सृष्टि का आरम्भ करता है। फिर वही उसकी पुनरावृत्ति करेगा। और यह उसके लिए अधिक सरल है। आकाशों और धरती में उसी मिसाल (गुण) सर्वोच्च है। और वह अत्यन्त प्रभुत्वशाली, तत्वदर्शी हैं

wa-huwa lladī yabda 'u l-ḥalqa tumma yu 'īduhū wa-huwa 'ahwanu 'alayhi walahu l-maṭalu l-'a 'lā fī s-samāwāti wa-l-'arḍi wa-huwa l-'azīzu l-ḥakīmu

ضَرْبَ لَكُمْ مَثَلًا مِّنْ أَنْفُسِكُمْ ۖ هَلْ لَكُمْ مِّنْ مَّا
 مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِّنْ شُرَكَاءَ فِي مَّا رَزَقْنَاكُمْ

He draws for you an example from yourselves: Do you have among your slaves any partners [who may share] in what We have provided you,

اس نے تمہارے لئے تمہاری ہی مثال بیان کی ہے کہ جو رزق ہم نے تم کو عطا کیا ہے کیا اس میں تمہارے مملوک غلام و کنیز میں کوئی تمہارا شریک ہے

उसने तुम्हारे लिए स्वयं तुम्हीं में से एक मिसाल पेश की है। क्या जो रोज़ी हमने तुम्हें दी है, उसमें तुम्हारे अधीनस्थों में से, कुछ तुम्हारे साझीदार है

ḍaraba lakum maṭalan min 'anfusikum hal lakum min mā malakat 'aymānukum min šurakā'a fī mā razaqnākum

فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ ج
 كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾

so that you are equal in its respect, and you revere them as you revere one another? Thus do We elaborate the signs for a people who apply reason.

کہ تم سب برابر ہو جاؤ اور تمہیں ان کا خوف اسی طرح ہو جس طرح اپنے نفوس کے بارے میں خوف ہوتا ہے..... بیشک ہم اپنی نشانیوں کو صاحبِ عقل قوم کے لئے اسی طرح واضح کر کے بیان کرتے ہیں

कि तुम सब उसमें बराबर के हो, तुम उनका ऐसा डर रखते हो जैसा अपने लोगों का डर रखते हो? - इसप्रकार हम उन लोगों के लिए आयतें खोल-खोलकर प्रस्तुत करते हैं जो बुद्धि से काम लेते हैं। -

*fa- 'antum fihi sawā 'un taḥāfūnahum ka-ḥīfatikum 'anfusakum ka-dālika
 nufaṣṣilu l- 'āyāti li-qawmin ya 'qilūna*

بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ
يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ

﴿ ۲۹ ﴾

Rather the wrongdoers follow their own desires without any knowledge. So who will guide those whom Allah has led astray? They will have no helpers.

حقیقت یہ ہے کہ ظالموں نے بغیر جانے بوجھے اپنی خواہشات کا اتباع کر لیا ہے تو جس کو خدا گمراہی میں چھوڑ دے اسے کون ہدایت دے سکتا ہے اور ان کا تو کوئی ناصر و مددگار بھی نہیں ہے

نہیں، بلکہ یہ جالیم تو بیجا جان کے اپنی اچھاؤں کے پیچھے چل پڑے۔ تو اب کون اسے مارگ دیکھاےگا جسے اللہ نے بھٹکا دیا ہو؟ اےسے لوگو کا تو کوئی سہاےک نہی

bali ttaba 'a llaḏīna ḡalamū 'ahwā'ahum bi-ḡayri 'ilmin fa-man yahdī man 'aḏalla llāhu wa-mā lahum min nāṣirīna

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ج فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ
النَّاسَ عَلَيْهَا ج لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ج

**So set your heart on the religion as a people of pure
faith, the origination of Allah according to which He
originated mankind**

آپ اپنے رخ کو دین کی طرف رکھیں اور باطل سے کنارہ کش رہیں کہ یہ دین وہ فطرت الہی ہے جس پر
اس نے انسانوں کو پیدا کیا

अतः एक ओर का होकर अपने रुख को 'दीन' (धर्म) की ओर जमा दो, अल्लाह की उस प्रकृति
का अनुसरण करो जिसपर उसने लोगों को पैदा किया।

*fa-' aqim waġhaka li-d-dīni ḥanīfan fiṭrata llāhi llatī faṭara n-nāsa 'alayhā lā tabdīla
li-ḥalqi llāhi*

ذٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ

﴿ ۳۰ ﴾

(There is no altering Allah's creation; that is the upright religion, but most people do not know.)

اور خلقت الہی میں کوئی تبدیلی نہیں ہوسکتی ہے یقیناً یہی سیدھا اور مستحکم دین ہے مگر لوگوں کی اکثریت اس بات سے بالکل بے خبر ہے

اللہ کی بناई हुई संरचना बदली नहीं जा सकती। यही सीधा और ठीक धर्म है, किन्तु अधिकतर लोग जानते नहीं।

dālika d-dīnu l-qayyimu wa-lākinna 'akṭara n-nāsi lā ya 'lamūna

مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ
 الْمُشْرِكِينَ ﴿ ٣١ ﴾

—turning to Him in penitence, and be wary of Him, and
 maintain the prayer, and do not be among the
 polytheists

تم سب اپنی توجہ خدا کی طرف رکھو اور اسی سے ڈرتے رہو - نماز قائم کرو اور خبردار مشرکین میں
 سے نہ ہوجانا

उसकी ओर रुजू करनेवाले (प्रवृत्त होनेवाले) रहो। और उसका डर रखो और नमाज़ का
 आयोजन करो और (अल्लाह का) साझी ठहरानेवालों में से न होना,

munībīna 'ilayhi wa-ttaqūhu wa-'aqīmū ṣ-ṣalāta wa-lā takūnū mina l-mušrikīna

مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا
 لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿ ٣٢ ﴾

—of those who split up their religion and became sects: each faction exulting in what it possessed.

ان لوگوں میں سے جنہوں نے دین میں تفرقہ پیدا کیا ہے اور گروہوں میں بٹ گئے ہیں پھر پھر گروہ جو کچھ اس کے پاس ہے اسی پر مست اور مگن ہے

उन लोगों में से जिन्होंने अपनी दीन (धर्म) को टुकड़े-टुकड़े कर डाला और गिरोहों में बँट गए। हर गिरोह के पास जो कुछ है, उसी में मग्न है

mina lladīna farraqū dīnahum wa-kānū šiyaʿan kullu ḥizbin bi-mā ladayhim fariḥūna

وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ
 إِذَا أَذَاقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ بِرَبِّهِمْ
 يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾

When distress befalls people, they supplicate their Lord, turning to Him in penitence. Then, when He lets them taste His mercy, behold, a part of them ascribe partners to their Lord,

اور لوگوں کو جب بھی کوئی مصیبت چھو جاتی ہے تو وہ پروردگار کو پوری توجہ کے ساتھ پکارتے ہیں اس کے بعد جب وہ رحمت کا مزہ چکھا دیتا ہے تو ان میں سے ایک گروہ شرک کرنے لگتا ہے

और जब लोगों को कोई तकलीफ पहुँचती है तो वे अपने रब को, उसकी ओर रुजू (प्रवृत्त) होकर पुकारते हैं। फिर जब वह उन्हें अपनी दयालुता का रसास्वादन करा देता है, तो क्या देखते हैं कि उनमें से कुछ लोग अपने रब का साझी ठहराने लगे;

wa-'idā massa n-nāsa ḍurrun da'aw rabbahum munībīna 'ilayhi tumma 'idā 'aḍāqahum minhu raḥmatan 'idā farīqun minhum bi-rabbihim yuṣṣrikūna

لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ^ج فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ

﴿ ۳۴ ﴾

being ungrateful toward what We have given them. So let them enjoy. Soon they will know!

تاکہ جو کچھ ہم نے عطا کیا ہے اس کا انکار کر دے تو تم مزے کرو اس کے بعد تو سب کو معلوم ہی ہو جائے گا

تاکہ اس प्रकार वे उसके प्रति अकृतज्ञता दिखलाएँ जो कुछ हमने उन्हें दिया है। "अच्छा तो मजे उड़ा लो, शीघ्र ही तुम जान लोगे।"

li-yakfurū bi-mā 'ātaynāhum fa-tamatta 'ū fa-sawfa ta 'lamūna

أَمْ أَنْزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا فَهُوَ يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهِ
 يُشْرِكُونَ ﴿ ٣٥ ﴾

Have We sent down to them any authority which might speak of what they associate with Him?

کیا ہم نے ان کے اوپر کوئی دلیل نازل کی ہے جو ان سے ان کے شرک کے جواز کو بیان کرتی ہے

(کيا उनके देवताओं ने उनकी सहायता की थी) या हमने उनपर ऐसा कोई प्रमाण उतारा है कि वह उसके हक में बोलता हो, जो वे उसके साथ साझी ठहराते हैं

'am 'anzalnā 'alayhim sulṭānan fa-huwa yatakallamu bi-mā kānū bihī yušrikūna

وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً فَرِحُوا بِهَا وَإِن تُصِيبَهُمْ
 سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾

And when We let people taste [Our] mercy, they exult in it; but should an ill visit them because of what their hands have sent ahead, behold, they become despondent!

اور جب ہم انسانوں کو رحمت کا مزہ چکھادیتے ہیں تو وہ خوش ہو جاتے ہیں اور جب انہیں ان کے سابقہ کردار کی بنا پر کوئی تکلیف پہنچ جاتی ہے تو وہ مایوسی کا شکار ہو جاتے ہیں

और जब हम लोगों को दयालुता का रसास्वादन कराते है तो वे उसपर इतराने लगते है; परन्तु जो कुछ उनके हाथों ने आगे भेजा है यदि उसके कारण उनपर कोई विपत्ति आ जाए, तो क्या देखते है कि वे निराश हो रहे है

wa- 'idā 'adaqnā n-nāsa raḥmatan fariḥū bihā wa- 'in tuṣibhum sayyi 'atun bi-mā qaddamat 'aydīhim 'idā hum yaqnaṭūna

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ ج
 إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾

Do they not see that Allah expands the provision for whomever He wishes, and tightens it? There are indeed signs in that for a people who have faith.

تو کیا ان لوگوں نے نہیں دیکھا کہ خدا جس کے رزق میں چاہتا ہے وسعت پیدا کر دیتا ہے اور جس کے یہاں چاہتا ہے کمی کر دیتا ہے اور اس میں بھی صاحب ایمان قوم کے لئے اس کی نشانیاں ہیں

क्या उन्होंने विचार नहीं किया कि अल्लाह जिसके लिए चाहता है रोज़ी कुशादा कर देता है और जिसके लिए चाहता है नपी-तली कर देता है? निस्संदेह इसमें उन लोगों के लिए निशानियाँ हैं, जो ईमान लाएँ

'a-wa-lam yaraw 'anna llāha yabsuṭu r-rizqa li-man yašā'u wa-yaqdiru 'inna fi dālika la-'āyātin li-qawmin yu'minūna

فَاتِذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ
 ذَلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ
 الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾

Give the relative his right, and the needy and the traveller [as well]. That is better for those who seek Allah's pleasure, and it is they who are the felicitous.

اور تم قرابتدار مسکین اور غربت زدہ مسافر کو اس کا حق دے دو کہ یہ ان لوگوں کے حق میں خیر ہے جو رضائے الہی کے طلب گار ہیں اور وہی حقیقتاً نجات حاصل کرنے والے ہیں

अतः नातेदार को उसका हक़ दो और मुहताज और मुसाफ़िर को भी। यह अच्छा है उनके लिए जो अल्लाह की प्रसन्नता के इच्छुक हों और वही सफल है

*fa-'āti dā l-qurbā ḥaqqahū wa-l-miskīna wa-bna s-sabīli dālika ḥayrun li-lladīna
 yurīdūna waḡha llāhi wa-'ulā'ika humu l-mufliḥūna*

وَمَا آتَيْتُمْ مِّن رِّبًّا لِّيَرْبُوَ فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُو
عِنْدَ اللَّهِ

That which you give in usury in order that it may increase people's wealth does not increase with Allah.

اور تم لوگ جو بھی سود دیتے ہو کہ لوگوں کے مال میں اضافہ ہو جائے تو خدا کے یہاں کوئی اضافہ نہیں ہوتا

تुम जो कुछ ब्याज पर देते हो, ताकि वह लोगों के मालों में सम्मिलित होकर बढ़ जाए, तो वह अल्लाह के यहाँ नहीं बढ़ता।

wa-mā 'ātaytum min riban li-yarbuwa fī 'amwāli n-nāsi fa-lā yarbū 'inda llāhi

وَمَا آتَيْتُمْ مِّنْ زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ
 الْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾

**But what you pay as zakāt seeking Allah's pleasure —
 it is they who will be given a manifold increase.**

ہاں جو زکوٰۃ دیتے ہو اور اس میں رضائے خدا کا ارادہ ہوتا ہے تو ایسے لوگوں کو دگنا چوگنا دے دیا
 جاتا ہے

किन्तु जो ज़कात तुमने अल्लाह की प्रसन्नता प्राप्त करने के लिए दी, तो ऐसे ही लोग
 (अल्लाह के यहाँ) अपना माल बढ़ाते हैं

wa-mā 'ātaytum min zakātin turīdūna waḡha llāhi fa-'ulā'ika humu l-muḍ'ifūna

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ

It is Allah who created you and then He provided for you, then He makes you die, then He will bring you to life.

اللَّهُ ہی وہ ہے جس نے تم سب کو خلق کیا ہے پھر روزی دی ہے پھر موت دیتا ہے پھر زندہ کرتا ہے

اللہ ہی ہے جس نے تمہیں پیدا کیا، پھر تمہیں روٹی دی؛ پھر وہ تمہیں مृतیو دیتا ہے؛ پھر تمہیں جیویت کرے گا۔

allāhu lladī ḥalaqakum tumma razaqakum tumma yumītukum tumma yuḥyīkum

هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذَلِكُمْ مِنْ شَيْءٍ ج
 سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾

Is there anyone among your partners who does anything of that kind? Immaculate is He and exalted above [having] any partners that they ascribe [to Him]!

کیا تمہارے شرکاء میں کوئی ایسا ہے جو ان میں سے کوئی کام انجام دے سکے خدا ان تمام چیزوں سے جنہیں یہ سب شریک بنا رہے ہیں پاک و پاکیزہ اور بلند و برتر ہے

क्या तुम्हारे ठहराए हुए साझीदारों में भी कोई है, जो इन कामों में से कुछ कर सके? महान और उच्च है वह उसमें जो साझी वे ठहराते है

hal min šurakā'ikum man yaf'alu min dālikum min šay'in subḥānahū wa-ta'ālā 'ammā yušrikūna

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي
النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

Corruption has appeared in land and sea because of the doings of the people's hands, that He may make them taste something of what they have done, so that they may come back.

لوگوں کے ہاتھوں کی کمائی کی بنا پر فساد خشکی اور تری ہر جگہ غالب آ گیا ہے تاکہ خدا ان کے کچھ اعمال کا مزہ چکھا دے تو شاید یہ لوگ پلٹ کر راستے پر آجائیں

थल और जल में बिगाड़ फैल गया स्वयं लोगों ही के हाथों की कमाई के कारण, ताकि वह उन्हें उनकी कुछ करतूतों का मज़ा चखाए, कदाचित वे बाज़ आ जाएँ

*ḡahara l-fasādu fī l-barri wa-l-baḡri bi-mā kasabat 'aydī n-nāsi li-yuḡīqahum
ba`ḡa lladī `amilū la`allahum yarḡī`ūna*

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلُ ۚ كَانَتْ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾

Say, 'Travel over the land and then observe how was the fate of those who were before [you], most of whom were polytheists.'

آپ کہہ دیجئے کہ ذرا زمین میں سیر کر کے دیکھو کہ تم سے پہلے والوں کا کیا انجام ہوا ہے جن کی اکثریت مشرک تھی

कहो, "धरती में चल-फिरकर देखो कि उन लोगों का कैसा परिणाम हुआ जो पहले गुज़रे हैं। उनमें अधिकतर बहुदेववादी ही थे।"

qul sīrū fī l-'arḍi fa-nẓurū kayfa kāna 'āqibatu llaḍīna min qablu kāna 'akṭaruhum mušrikīna

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَيِّمِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا
مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَئِذٍ يَصَّدَّعُونَ ﴿٤٣﴾

So set your heart on the upright religion, before there comes a day irrevocable from Allah. On that day they shall be split [into various groups].

اور آپ اپنے رخ کو مستقیم اور مستحکم دین کی طرف رکھیں قبل اس کے کہ وہ دن آجائے جس کی واپسی کا کوئی امکان نہیں ہے اور جس دن لوگ پریشان ہو کر الگ الگ ہو جائیں گے

अतः तुम अपना रुख सीधे व ठीक धर्म की ओर जमा दो, इससे पहले कि अल्लाह की ओर से वह दिन आ जाए जिसके लिए वापसी नहीं। उस दिन लोग अलग-अलग हो जाएँगे

fa-'aqim waġhaka li-d-dīni l-qayyimi min qabli 'an ya'tiya yawmun lā maradda lahū mina llāhi yawma'idin yaṣṣadda'ūna

مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ ^{صَلِّ} وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِأَنْفُسِهِمْ
 يَمْهَدُونَ ﴿٤٤﴾

**Whoever is faithless shall face the consequences of
 his faithlessness, and those who act righteously
 only prepare for their own souls,**

جو کفر کرے گا وہ اپنے کفر کا ذمہ دار ہوگا اور جو لوگ نیک عمل کر رہے ہیں وہ اپنے لئے راہ ہموار
 کر رہے ہیں

जिस किसी ने इनकार किया तो उसका इनकार उसी के लिए घातक सिद्ध होगा, और जिन
 लोगों ने अच्छा कर्म किया वे अपने ही लिए आराम का साधन जुटा रहे हैं

*man kafara fa-`alayhi kufruhū wa-man `amila ṣāliḥan fa-li-`anfusihim
 yamhadūna*

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ ج
 إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٤٥﴾

that He may reward those who have faith and do
 righteous deeds out of His grace. Indeed He does
 not like the faithless.

تاکہ خدا ایمان اور نیک عمل کرنے والوں کو اپنے فضل سے جزا دے سکے کہ وہ کافروں کو دوست
 نہیں رکھتا ہے

ताकि वह अपने उदार अनुग्रह से उन लोगों को बदला दे जो ईमान लाए और उन्होंने अच्छे
 कर्म किए। निश्चय ही वह इनकार करनेवालों को पसन्द नहीं करता। -

li-yağziya llađīna 'āmanū wa-'amilū ṣ-ṣāliḥāti min faḍlihī 'innahū lā yuḥibbu l-
kāfirīna

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيَّاحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيُذِيقَكُمْ
مِّن رَّحْمَتِهِ

**And of His signs is that He sends the winds as bearers
of good news and to let you taste of His mercy**

اور اس کی نشانیوں میں سے ایک یہ بھی ہے کہ وہ ہواؤں کو خوش خبری دینے والا بنا کر بھیجتا ہے اور
اس لئے بھی کہ تمہیں اپنی رحمت کا مزہ چکھائے

और उसकी निशानियों में से यह भी है कि शुभ सूचना देनेवाली हवाएँ भेजता है (ताकि उनके
द्वारा तुम्हें वर्षा की शुभ सूचना मिले) और ताकि वह तुम्हें अपनी दयालुता का रसास्वादन
कराए

*wa-min 'āyātihī 'an yursila r-riyāḥa mubašširātin wa-li-yudīqakum min
raḥmatihī*

وَلِتَجْرِيَ الْفُلُكُ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلِعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ﴿٤٦﴾

and that the ships may sail by His command, and that
you may seek of His grace, and so that you may give
[Him] thanks.

اور اس کے حکم سے کشتیاں چلیں اور تم اپنا رزق حاصل کر سکو اور شاید اس طرح شکر گزار بھی بن
جاؤ

और ताकि उसके आदेश से नौकाएँ चलें और ताकि तुम उसका अनुग्रह (रोज़ी) तलाश करो और
कदाचित तुम कृतज्ञता दिखलाओ

wa-li-tağriya l-fulku bi-'amrihī wa-li-tabtağū min faḍlihī wa-la'allakum taškurūna

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ فَجَاءَهُمْ
 بِالْبَيِّنَاتِ فَانتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا وَكَانَ حَقًّا
 عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾

**Certainly We sent apostles to their people before you,
 and they brought them manifest proofs. Then We
 took vengeance upon those who were guilty, and it
 was a must for Us to help the faithful.**

اور ہم نے تم سے پہلے بہت سے رسول ان کی قوموں کی طرف بھیجے ہیں جو ان کے پاس کھلی ہوئی
 نشانیاں لے کر آئے پھر ہم نے مجرمین سے انتقام لیا اور ہمارا فرض تھا کہ ہم صاحبانِ ایمان کی مدد
 کریں

ہم تم سے پہلے کتنے ہی رسولوں کو انکی کھوم کی اور بھیج چکے ہیں اور وہ انکے پاس
 خولی نشانیاں لے کر آئے۔ پھر ہم ان لوگوں سے بدلا لے کر رہے جنہوں نے اپراڈ کیا،
 اور ایمان والوں کی سہاڈتا کرنا تو ہم پر اک حک ہے

*wa-la-qad 'arsalnā min qablīka rusulan 'ilā qawmihim fa-ğā 'ūhum bi-l-bayyināti
 fa-ntaqamnā mina lladīna 'ağramū wa-kāna ḥaqqan 'alaynā naşru l-mu'minīna*

اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُ فِي
السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا فَتَرَى الْوَدُقَ
يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ

It is Allah who sends the winds. Then they raise a cloud, then He spreads it as He wishes in the sky, and forms it into fragments, whereat you see the rain issuing from its midst.

اللُّهُ هُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا فَتَرَى الْوَدُقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ

अल्लाह ही है जो हवाओं को भेजता है। फिर वे बादलों को उठाती हैं; फिर जिस तरह चाहता है उन्हें आकाश में फैला देता है और उन्हें परतों और टुकड़ियों का रूप दे देता है। फिर तुम देखते हो कि उनके बीच से वर्षा की बूँदें टपकी चली आती है।

allāhu llaḏī yursilu r-riyāḥa fa-tuṭīru saḥāban fa-yabsuṭuhū fī s-samā'i kayfa yašā'u wa-yağ'aluhū kisafan fa-tarā l-wadqa yaḥruġu min ḥilālihī

فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ
 يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٨﴾

Then, when He strikes with it whomever of His servants that He wishes, behold, they rejoice;

پھر یہ پانی ان بندوں تک پہنچ جاتا ہے جن تک وہ پہنچانا چاہتا ہے تو وہ خوش ہو جاتے ہیں

فیر جب وہ اپنے بندوں میں سے جینپر چاہتا ہے، اسے برساتا ہے۔ تو کیا دیکھتے ہیں کہ وہ
 ہرپیت ہو اٹے

fa- 'idā 'aṣāba bihī man yašā 'u min 'ibādihi 'idā hum yastabširūna

وَأِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ مِنْ قَبْلِهِ
 لَمُبْلِسِينَ ﴿٤٩﴾

and indeed they had, before it was sent down upon them, been despondent earlier.

اگرچہ وہ اس بارش کے نازل ہونے سے پہلے مایوسی کا شکار ہو گئے تھے

جبکہ اس سے پہلے، اس سے پہلے کہ وہ ان پر اتارے، وہ بالکل نیراش تھے

wa-'in kānū min qabli 'an yunazzala 'alayhim min qablihī la-mublisīna

فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ
 مَوْتِهَا إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ ۗ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
 قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

So observe the effects of Allah's mercy: how He revives the earth after its death! Indeed He is the reviver of the dead, and He has power over all things.

اب تم رحماً خدا کے ان آثار کو دیکھو کہ وہ کس طرح زمین کو مردہ ہو جانے کے بعد زندہ کر دیتا ہے
 بیشک وہی مفیدوں کو زندہ کرنے والا ہے اور وہی ہر شے پر قدرت رکھنے والا ہے

अतः देखों अल्लाह की दयालुता के चिन्ह! वह किस प्रकार धरती को उसके मृत हो जाने के पश्चात जीवन प्रदान करता है। निश्चय ही वह मुर्दों को जीवत करनेवाला है, और उसे हर चीज़ का सामर्थ्य प्राप्ती है

fa-nzur 'ilā 'āṭāri raḥmati llāhi kayfa yuḥyi l-'arḍa ba'da mawtihā 'inna dālika la-muḥyi l-mawtā wa-huwa 'alā kulli šay'in qadīrun

وَلَئِنْ أَرْسَلْنَا رِيحًا فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا لَّظَلُّوا مِنْ بَعْدِهِ
 يَكْفُرُونَ ﴿٥١﴾

**And if We send a wind and they see it turn yellow, they
 will surely become ungrateful after that.**

اور اگر ہم زسریلی ہوا چلا دیتے اور یہ ہر طرف موسم خزاں جیسی زردی دیکھ لیتے تو بالکل ہی کفر
 اختیار کر لیتے

किन्तु यदि हम एक दूसरी हवा भेज दें, जिसके प्रभाव से वे उस (खेती) को पीली पड़ी हुई देखें
 तो इसके पश्चात वे कुफ़र करने लग जाएँ

wa-la- 'in 'arsalnā rīḥan fa-ra 'awhu muṣfarran la-ẓallū min ba 'dihī yakfurūna

فَإِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا
وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٥٢﴾

**Indeed you cannot make the dead hear, nor can you
make the deaf hear the call when they turn their
backs [upon you],**

تو آپ مفدوں کو اپنی آواز نہیں سناسکتے ہیں اور بہروں کو بھی نہیں سناسکتے ہیں جب وہ منہ پھیر
کر چل دیں

अतः तुम मुर्दों को नहीं सुना सकते और न बहरों को अपनी पुकार सुना सकते हो, जबकि वे
पीठ फेरे चले जो रहे हों

*fa-'innaka lā tusmi'u l-mawtā wa-lā tusmi'u ṣ-ṣumma d-du'ā 'a 'idā wallaw
mudbirīna*

وَمَا أَنْتَ بِهَادٍ الْعُمِّيِّ عَنِ ضَلَالَتِهِمْ ۖ إِنَّ تَسْمِعُ إِلَّا
 مَن يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾

**nor can you lead the blind out of their error. You can
 make hear only those who have faith in Our signs,
 and thus have submitted.**

اور آپ اندھوں کو بھی ان کی گمراہی سے ہدایت نہیں کر سکتے ہیں آپ تو صرف ان لوگوں کو
 سنا سکتے ہیں جو ہماری آیتوں پر ایمان رکھتے ہیں اور مسلمان ہیں

और न तुम अंधों को उनकी गुमराही से फेरकर मार्ग पर ला सकते हो। तुम तो केवल उन्हीं
 को सुना सकते हो जो हमारी आयतों पर ईमान लाएँ। तो वही आज्ञाकारी हैं

*wa-mā 'anta bi-hādi l-'umyi 'an ḍalālatihim 'in tusmi' u 'illā man yu' minu bi-
 'āyātinā fa-hum muslimūna*

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ
 ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً

It is Allah who created you from [a state of] weakness, then He gave you power after weakness. Then, after power, He ordained weakness and old age

اللّٰهُ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً

अल्लाह ही है जिसने तुम्हें निर्बल पैदा किया, फिर निर्बलता के पश्चात शक्ति प्रदान की; फिर शक्ति के पश्चात निर्बलता और बुढ़ापा दिया।

*allāhu lladī ḥalaqakum min ḍaʿfin ṭumma ǧaʿala min baʿdi ḍaʿfin quwwatan
 ṭumma ǧaʿala min baʿdi quwwatin ḍaʿfan wa-šaybatan*

يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ ﴿٥٤﴾

He creates whatever He wishes, and He is the All-knowing, the All-powerful.

وہ جو چاہتا ہے پیدا کر دیتا ہے کہ وہ صاحبِ ہعلم بھی ہے اور صاحبِ قدرت بھی ہے

اللہ ہی ہے جس نے تمہیں निर्बल पैदा किया, फिर निर्बलता के पश्चात शक्ति प्रदान की; फिर शक्ति के पश्चात निर्बलता और बुढापा दिया। वह जो कुछ चाहता है पैदा करता है। वह जाननेवाला, सामर्थ्यवान है

yaḥluqu mā yašā' u wa-huwa l-'alīmu l-qadīru

وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ
سَاعَةٍ كَذَلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ﴿٥٥﴾

And on the day when the Hour sets in the guilty will swear that they had remained only for an hour. That is how they were used to lying [in the world].

اور جس دن قیامت قائم ہوگی اس دن مجرمین قسم کھا کر کہیں گے کہ وہ ایک ساعت سے زیادہ دنیا میں نہیں ٹھہرے ہیں درحقیقت یہ اسی طرح دنیا میں بھی افترا پردازیاں کیا کرتے تھے

जिस दिन वह घड़ी आ खड़ी होगी अपराधी क़सम खाएँगे कि वे घड़ी भर से अधिक नहीं ठहरें।
इसी प्रकार वे उलटे फिरे चले जाते थे

*wa-yawma taqūmu s-sā'atu yuqsimu l-muğrimūna mā labiṭū ġayra sā'atin ka-
ḡālika kānū yu'fakūna*

وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِئْتُمْ فِي
 كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ
 وَلَكِنَّكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾

But those who were given knowledge and faith will say, 'Certainly you remained in Allah's Book until the Day of Resurrection. This is the Day of Resurrection, but you did not know.'

اور جن لوگوں کو علم اور ایمان دیا گیا ہے وہ کہیں گے کہ تم لوگ کتاب خدا کے مطابق قیامت کے دن تک ٹھہرے رہے تو یہ قیامت کا دن ہے لیکن تم لوگ بے خبر بنے ہوئے ہو

किन्तु जिन लोगों को ज्ञान और ईमान प्रदान हुआ, वे कहते, "अल्लाह के लेख में तो तुम जीवित होकर उठने के दिन ठहरे रहे हो। तो यही जीवित हो उठाने का दिन है। किन्तु तुम जानते न थे।"

*wa-qāla lladīna 'ūtū l-'ilma wa-l-'īmāna la-qad labiṭtum fī kitābi llāhi 'ilā yawmi
 l-ba'ti fa-hādā yawmu l-ba'ti wa-lākinnakum kuntum lā ta'lamūna*

فِيَوْمَئِذٍ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ
يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾

On that day the excuses of the wrongdoers will not benefit them, nor will they be asked to propitiate [Allah].

پھر آج ظالموں کو نہ کوئی معذرت فائدہ پہنچائے گی اور نہ ان کی کوئی بات سنی جائے گی

अतः उस दिन ज़ुल्म करनेवालों को उनका कोई उज़्र (सफाई पेश करना) काम न आएगा और न उनसे यह चाहा जाएगा कि वे किसी यत्न से (अल्लाह के) प्रकोप को टाल सकें

fa-yawma 'idin lā yanfa 'u lladīna ḡalamū ma 'diratuhum wa-lā hum yusta 'tabūna

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ ج
 وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِآيَةٍ لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا
 مُبْتَطِلُونَ ﴿٥٨﴾

Certainly we have drawn for mankind in this Qur'ān every [kind of] parable. Indeed if you bring them a sign, the faithless will surely say, 'You are nothing but fabricators!'

اور ہم نے اس قرآن میں ہر طرح کی مثال بیان کر دی ہے اور اگر آپ ساری نشانیاں لے کر بھی آجائیں تو کافر یہی کہیں گے کہ آپ لوگ صرف اہل ہدایت ہیں

हमने इस कुरआन में लोगों के लिए प्रत्येक मिसाल पेश कर दी है। यदि तुम कोई भी निशानी उनके पास ले आओ, जिन लोगों ने इनकार किया है, वे तो यही कहेंगे, "तुम तो बस झूठ घड़ते हो।"

wa-la-qad ḍarabnā li-n-nāsi fī hādā l-qur'āni min kulli maṭalin wa-la-'in ḡi'tahum bi-'āyatin la-yaqūlanna lladīna kafarū 'in 'antum 'illā mubṭilūna

كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

﴿ ٥٩ ﴾

Thus does Allah seal the hearts of those who do not know.

بیشک اسی طرح خدا ان لوگوں کے دلوں پر مہف لگا دیتا ہے جو علم رکھنے والے نہیں ہیں

इस प्रकार अल्लाह उन लोगों के दिलों पर ठप्पा लगा देता है जो अज्ञानी है

ka-dālika yaṭba`u llāhu `alā qulūbi llaḍīna lā ya`lamūna

فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفُّكَ الَّذِينَ لَا
 يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾

So be patient! Allah's promise is indeed true. And do not let yourself be upset by those who have no conviction.

لہذا آپ صبر سے کام لیں کہ خدا کا وعدہ برحق ہے اور خبردار جو لوگ یقین اس امر کا نہیں رکھتے
 ہیں وہ آپ کو ہلکانہ بنادیں

अतः धैर्य से काम लो निश्चय ही अल्लाह का वादा सच्चा है और जिन्हें विश्वास नहीं, वे तुम्हें
 कदापि हल्का न पाएँ

fa-ṣbir 'inna wa'da llāhi ḥaqqun wa-lā yastaḥiffannaka llaḍīna lā yūqinūna

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

**O' Allāh send Your blessings on Muhammad
and the family of Muhammad.**

اے اللہ! رحمت فرما محمد و آل (ع) محمد پر

ऐ अल्लाह मुहम्मद और आले मुहम्मद पर अपनी सलामती रख

O' Allāh send Your blessings on Muhammad and the family of Muhammad

**Please recite
Sūratul-Fātiḥah
for
ALL MARHUMEEN**

For any errors / comments please write to: rehanL@hotmail.com

Kindly recite Sūratul-Fātiḥah for Marhumeen of all those who have worked towards making this small work possible.